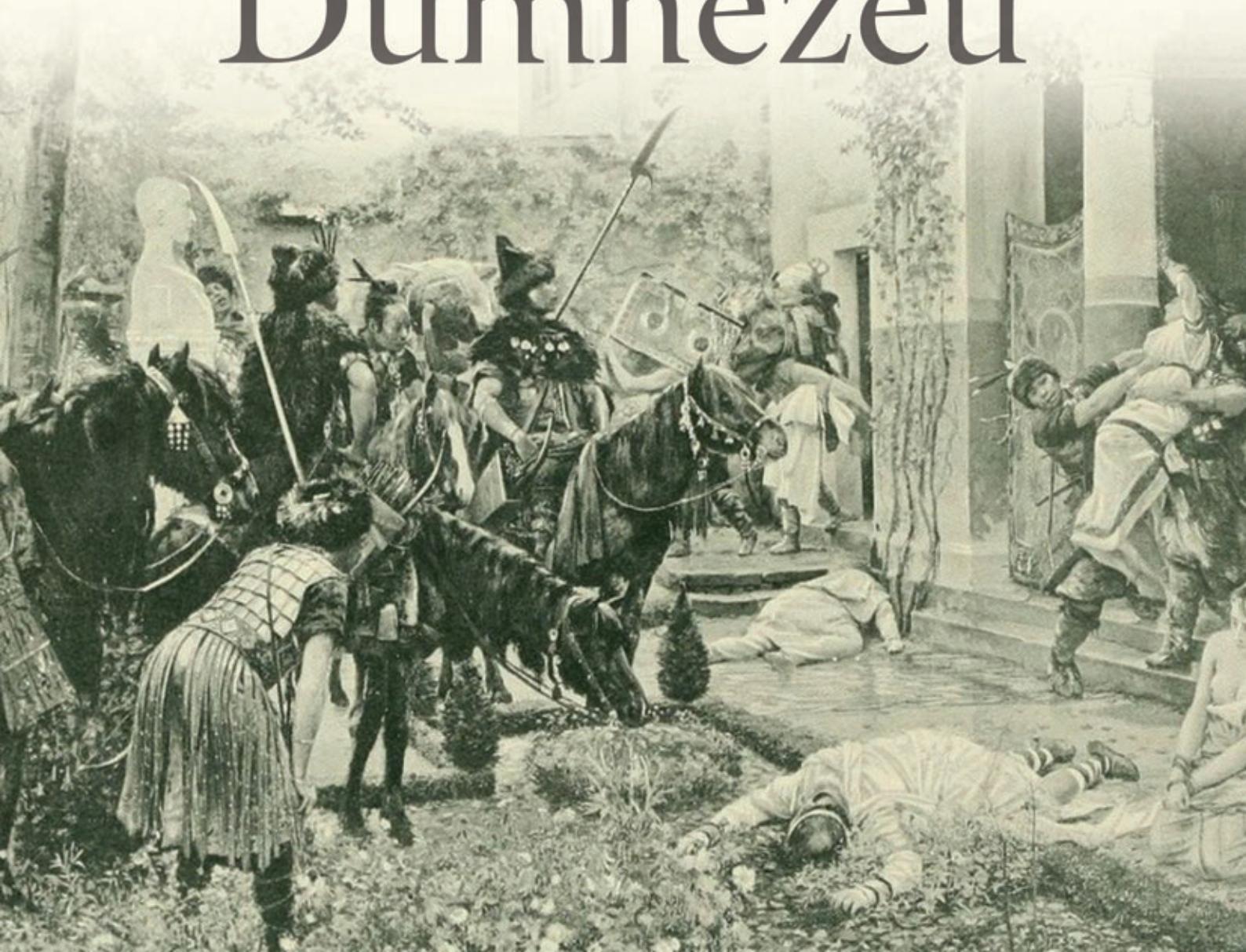

g l i g o r h a ș a

biciul lui

Dumnezeu

GLIGOR HAȘA

BICIUL LUI DUMNEZEU

- roman istoric -

Editura Virtual

2011

ISBN(e): 978-606-599-853-7

Avertisment

Acest volum digital este prevăzut cu sisteme de siguranță anti-piratare. Multiplicarea textului sub orice formă este sancționată conform legilor penale în vigoare.

Cuprins

ÎN LOC DE CUVÂNT ÎNAINTE	2
HUNII - REZUMATUL TRECERII LOR PRIN ISTORIE	5
LA VREMURI TULBURI.....	7
RAPORTUL CONSILIERILOR CONSTANTIUS ȘI LIZINIUS, ÎNSĂRCINAȚI CU RECENSĂMÂNTUL ÎN ROMANIA TRANSNISTREANĂ ZISĂ ȘI DACI- CĂ, ÎNAINȚAT LA 1452, ANUL BERBECULUI, LUI RUSTICUS, ȘEFUL CANCELARIEI	12
MESAJUL SPIONULUI CHIROS, PENTRU ATILA, PRIN OLĂCAR	24
MESAJUL LUI CHIROS CĂTRE BAREZA, CĂPETENIA SPIONILOR	27
MESAJUL ROABEI CALIPSO CĂTRE REGINA KRECA (PRIN PORUMBEL CĂLĂTOR).....	29
AL DOILEA MESAJ, TRIMIS DE CHIROS, ISCOADA, ÎN TABĂRA DE LA VINDOBONA, PE LINIA DE POȘTĂ CASPICA, VOLGA, TISA, AL PICHE- TELOR DE OLĂCARI CU ZURGĂLĂI	32
MESAJUL REGINEI KRECA, PENTRU CALIPSO, PRIN PORUMBEL CĂLĂTOR	35
SCRISOAREA LUI ATILA CĂTRE MARCIAN (PRIN SCRIBUL ȘI AMBASA- DORUL ZOLTES DACUL)	36
RĂSPUNSUL LUI MARCIANUS LA SCRISOAREA LUI ATILA (PRIN ACE- LAȘI AMBASADOR)	37
AL DOILEA MESAJ AL ROABEI CALIPSO CĂTRE REGINA KRECA	38
RAPORTUL LUI GERULA DACUL, GRĂMĂȚIC AL CANCELARIEI LUI ATI- LA, CĂTRE ÎNȚELEPTUL ZILOIBAL	40
RAPORTUL ALB-NEGRU AL EUNUCULUI DELMATA, ISCOADA LUI ATILA ÎN PALATUL ÎMPĂRAȚILOR	48
MESAJUL SCRIBULUI GERULA, DE LA CURTEA LUI ATILA, CĂTRE PRI- MUL MINISTRU AL ÎMPĂRATULUI MARCIAN, DESPRE SPIONAJ ȘI PREGĂTIREA SPIONILOR	53
REGELE ȘI ÎNȚELEPTUL AMBIȚIA ȘI RESEMNAREA	55
REGELE ȘI ÎNȚELEPTUL DESPRE TIMP ȘI SPAȚIU SAU DESPRE ZĂDĂRNICIE	62

DIN AMINTIRILE MARCGAFULUI VETRANIU PRIVITOARE LA CAMPANIA HUNILOR LA SUD DE DUNĂRE - BĂTĂLIA DIN FAȚA CETĂȚII	
MARGUS DATĂ LA ANUL 447.....	64
PEȚIREA DUPĂ DATINI ȘI SEMINȚII.....	70
SEMNE RĂU PREVESTITOARE (POVESTEȘTE, DUPĂ AN ȘI ANI, MAVIDA).....	78
DIN ÎNSEMNĂRILE SCRIBULUI GERULA DACUL, PRIVITOARE LA PREGĂTIRILE PENTRU NUNTĂ.....	79
REZUMATUL ÎNSEMNĂRILOR LUI GERULA DACUL, FĂCUT DE AUTOR.....	82
ULIUL ȘI PORUMBIȚA (FRĂNTURI DIN ÎNSEMNĂRILE SCRIBILOR EPOCII).....	85
DEPEȘA LUI GERULA CĂTRE MARCIAN.....	92
NUNTA CA UVERTURĂ A MORȚII.....	96
A PLÂNS CERUL ȘI S-A CUTREMURAT PĂMÂNTUL.....	106
HUNII - REZUMATUL TRECERII LOR PRIN ISTORIE.....	111
DUPĂ CÂȚIVA ANI, LA CURTEA ÎMPĂRATULUI LEON ÎNTÂIUL (PSEUDOPILOG).....	113
EPILOG.....	116

MOTTO:

„O seminție, ca o stea, s-a înălțat și a strălucit orbitor pe cerul lumii. Cât o clipită, la proporțiile timpului cosmic. Apoi s-a stins într-o mare de sânge. Cel ce i-a dat strălucire rămâne, însă, ca întâiul din șirul marilor conducători ai lumii. O lume pe care a primenit-o cu biciul lui Dumnezeu.

Ammianus Marcellinus

„El venise pe lume ca să facă să tremure pământul” .

Iordanes

„Până azi omul a distrus mai multe decât a construit” .

Autorul

ÎN LOC DE CUVÂNT ÎNAINTE

La mijlocul secolului al cincilea, după Christos, îmbobocea, într-o cetățuie din vechea Dacie, în spațiul muntos al Bucovinei și Maramureșului, o frumusețe fără seamăn. Ce-i drept, până astăzi, ținutul în care plasăm începutul acestei povestiri se laudă cu femei sănătoase, frumoase, seducătoare prin ceva anume care nu le este dat decât lor. Unchiul acelei fete, fată care a existat, deci, ca un personaj real și nu o invenție romanescă, era unul dintre intimii regelui Atila, cel supranumit „Biciul lui Dumnezeu” el însuși rege peste semințiile de Carpi, Costoboci, Daci Mari și Alani Albi, trăitoare în spațiul Vechii Dacii. Regele Rumnuc, os din osul vechilor regi, care în atâtea rânduri au înfruntat Roma, era om vrednic și umblat cu solii la Constantinopol, Ravena sau Roma, ca unul dintre cei mai de nădejde federați ai chaganului hun. Numele fetei era Elena, în amintirea legendarei femei ai cărei nuri fuseseră pricina Războiului Troiei. În graiul lor, hunii o chemau Ildiko, la fel și alanii răsăriteni, cei învecinați cu volgarii. De fapt, bunica Elenei fusese o alană care în tinerețe robise inimi și iscase zavestii, odraslă a uneia dintre primele căpetenii ale acestei vajnice seminții, statornicită de nevoie între frontariile Daciei, atunci când țara și neamul lor s-au fost închinat cu spaimă înfricoșătorului rege hun, Balamber. În neamul Elenei se mai devărsaseră și alte soiuri de sânge. Predomina, însă, în linie bărbătească, sângele aspru al Dacilor Mari sau al Costobocilor Munteni, care nici în vremea împăraților, nici în cea a goților și a bizantinilor nu au renunțat la libertate și nu au avut stăpâni. Veri buni cu carpii și cu costobocii dinspre soare-răsare, ei locuiau ținuturile dinspre septentrion ale Daciei, fiind, așa cum și numele etnic ni-i recomandă, un soi de oameni aparte, înalți și puternici de parcă ar fi descins din neamul cel vechi al urieșilor. Tatăl Elenei era unul dintre aceștia, căpetenie, cu rang de marcgraf în evidența cancelariei lui Atila, recunoscut și urmat cu credință atât de supușii daci cât și de cei alani. Așadar, în casa lui Zoltas Vetraniu, nume ce va să rămână necunoscut în istorie, s-a născut femeia care avea să schimbe soarta neamurilor din trei continente și întregul curs al istoriei: Elena-Ildiko. Ultima și cea mai iubită dintre soțiile celui cu o sută de nume perifrastice sau zieiști: Biciul lui Dumnezeu, Fiul Cerului, Trimisul lui Tengri- Nemuritorul Cer Albastru, Împăratul lumii, Antichrist, Spaima neamurilor, Fiul deșertului, Cel-Ieșit-Din-Gog-Și-Manog, Centaurul etc.

Povestea Elenei și nu cea a lui Atila constituie scopul și substanța acestei cărți care, din întunericul a peste 1500 de ani petrecuți, încearcă să lumineze o filă de istorie care a hotărât ca lumea noastră, ființa noastră, destinul nostru să fie așa și nu altfel. Că acesta ne-a fost norocul ori nenorocul în istorie, noi nu vom putea ști niciodată. Atunci, în vremea lui Atila, Europa și Asia alcătuiau cele două brațe ale unei cumpene pe talgerele căreia atârnav țări și seminții, regate și împărății, părți de continente și parte de lume, aproape totul, cu excepția voinței cerești, în numele căreia se credea trimis Marele Hun. Atila, stăpânul lumii cunoscute de la Baikal la Rin, de la Marea Baltică la Marea Interioară, făcea numărătoarea. Lumea veche, alcătuită din cele două imperii romane, din Imperiul

Chitailor și din regatele seminiților germanice, adică o lume statornică cât de cât în forme și granițe de civilizație, și lumea nouă, roită din necuprinsele stepe asiatice ca o înspăimântătoare furtună de nisip, înglobând sub imperiul fricii și sub Biciul lui Dumnezeu seminițiile întâlnite în drum: ceapcani, volgari, acatzini, alani, slavini, uruși, germani, kazari, daci, panonici și iliri, toate resturile seminiților sarmatice dintre Volga și Rin.

Ildico, alias Elena, este astăzi un nume uitat. Doar „Cântecul Niebelungilor”, printr-o gravă confuzie îl amintește și, despre cel mai mare conducător de oști și de popoare din istoria omenirii s-a scris puțin. Da, numele Elenei este pe nedrept uitat. Dacă tiza sa elină a declașat un celebru război, pricinuind moartea unei cetăți, dispariția unui neam, a unei civilizații, ea a evitat un astfel de război, dispariția a două imperii romane, modele de civilizație, conduse de împărați nevolnici, măcinate de intrigi de curte, slăbite de putregaiul corupției, e drept, dar generatoare, încă generatoare de elemente de civilizație. Pe vremea de care vorbim patru împărați împărțeau lumea: împăratul chitailor. Împărăția romanilor apuseni, cu capitala la Ravena, unde împărătea Constantius atât cât îi îngăduia intriganta sa soție, Placida, cea a romanilor răsăriteni, cu capitala la Constantinople, avându-l ca împărat pe bătrânul, dar ambițiosul Teodosiu, și cea a lui Atila, cu centrul la Etzelburg în Panonia. Bărbații cei mai vestiți ai vremii erau Atila, desigur, și Aetius, supranumit „ultimul roman”, generalul destinat să salveze de mai multe ori, nu numai dinastia, ci chiar Imperiul Roman de Apus, ajunși la anii bătrâneții.

Întinderea imperiului lui Atila părea a fi cât lumea. Nesfârșită. Populația era rară. Dacă an de an nu ar fi decimat-o războaiele de jaf și cotropire, expedițiile de pedepsire, puse sub tutela a două nesățioase zeități: cea a aurului și cea a măririi, venea, întotdeauna la vreme, ciuma, care cruța din zece unul, din mie sută. De aceea pentru Fiul Cerului Senin, cel născut din Tengri, regele hunilor, omul își avea prețul în aur, fugarii fiind urmăriți cu iuțeala și tăria fulgerului până la Constantinople, Roma, Parția sau Chitai, ba chiar mai departe. Istoria nu mai cunoscuse un alt rege care, în același timp, să dea pierzaniei atâta omenire și să ocrotească cu atâta strășnicie omul. În vreme ce hunii apuseni din solda Imperiului Roman de Apus exterminau din porunca bețivanului Bleda, unchiul lui Atila, 80.000 de burgunzi și întreaga familie domnitoare a acestui neam germanic, hunii panonici trimiteau strașnică solie la Constantinopol pentru restituirea câtorva fugari, amenințând cu un nimicitor război.

Romanul „Biciul lui Dumnezeu” nu este un roman de intrigă, cât un roman de intrigi, brodat din documente de cancelarie, mesaje, rapoarte, cronici, din memoriile retrospective asupra evenimentelor pe care, prin destin, Ildiko le-a provocat și le-a trăit dramatic. Dar, în același timp, e și un roman de aventură și iubire, fiindcă, în timpuri cumplite ca acelea, iubirea și aventura reprezentau cele două dimensiuni esențiale ale vieții: omul se năștea din iubire și era destinat unei vieți trăite ca o aventură, și de către cea mai blajină fire.

Evenimentele istorice propriu-zise interesează numai în măsura în care ele condiționează

existența personajului feminin cel mai puternic și mai dramatic pe care l-a dat istoriei neamul nostru - femeia- copil-mireasă care a asistat la, dacă nu cumva a pricinuit, moartea Celui ce înspăimântase lumea. După cumplitul război din Câmpiile Catalanice, care a așezat toate neamurile continentului nostru în două tabere și s-a terminat indecis cu câteva sute de mii de morți, după scurta campanie demonstrativă asupra Italiei, când numai implorările papei Leon și darurile în aur și pietre prețioase au prelungit existența unui imperiu muribund, Atila pregătea războiul de nimicire a Imperiului de Răsărit, hotărât să-și mute capitala la Constantinopol. Ar fi făcut-o și ar fi izbutit. Se găsea la apogeul puterii sale. Atunci s-a ivit, sau i-a fost scoasă în cale, Ildiko, adolescenta de o frumusețe zeiască, în brațele căreia sau din pricina căreia a și murit.

Despre Atila și regatul său, cel mai întins din câte au fost cunoscute în istorie, s-a scris puțin. „Cântecul Nibelungilor”, o capodoperă a literaturii germane, îi atribuie o istorie care nu este a lui și întâmplări amoroase ori sângeroase care s-au petrecut cu mai bine de un secol înaintea urcării sale pe tron, sau cu 700 de ani, după. Unul din cei mai celebri oameni ai lumii nu a avut parte nici măcar de o biografie romanzată ce merită a fi răsfoită. Se pare că mai generoasă cu el a fost literatura suedeză, pasionată așijderea și de marele său urmaș, Gingis-Han. Ce s-a scris în literatura maghiară despre acest fascinant personaj și tulburata sa epocă e pretext pentru brodarea unor înrudiri nobiliare cu un neam de care ungurii sunt despărțiți, ca loc al originii, de mii de kilometri, și ca timp al ieșirii în lume, de patru sute de ani.

Despre Atila nu s-a scris și cine știe dacă se va scrie cartea pe care o merită. Noi nu avem această ambiție. „Biciul lui Dumnezeu”, roman propus spre publicare, în anii dictaturii, editurii „Dacia” din Cluj, cu titlul „Vadul Barbarilor”, continuă romanul „Răbdarea pietrelor, urmărind procesul etnogenezei în cele mai tulburi și tulburătoare etape și convulsii ale sale. Din acest punct de vedere motto-ul ar fi putut ține loc de „cuvânt înainte”.

Autorul

HUNII - REZUMATUL TREGERII LOR PRIN ISTORIE

— Apar în Europa în anul 375 d. h. și provoacă o perturbare fără precedent, prin dizlocarea sau alungarea semințiilor germanice.

— Seminția hunilor aparținea popoarelor altaice, având înfățișarea mongolilor.

— Se ocupau cu păstoritul și de aceea preferau, în peregrinările lor, câmpia, bălți și râuri pentru pescuit și stepa.

— Cu privire la huni Ammianus Marcellinus, contemporanul lor, ne-a lăsat prețioase mărturii: în pregătirea hranei nu întrebuițau focul: frăgezeau carnea între coapsele lor și spatele cailor; la carnea astfel „pregătită” se adăugau rădăcinile și ierburile; locuiau în corturi rudimentare cu care rătăceau pe spații largi, în care (atelaje); erau rezistenți la frig, foame și sete; își trăiau viața mai mult pe spinarea cailor și astfel făceau negoț, mâncau și chiar dormeau; vorbeau „o limbă întunecată și plină de metafore”; nu aveau nici o religie, sub formă de cult, în schimb aveau o „nemărginită lăcomie pentru aur”.

— Priscus, scribul bizantin, care i-a cunoscut ca ambasador la 448, ne informează că hunii beau „camus” (lapte fermentat, de iapă) și că la curtea lui Atila exista o baie de piatră. Supușii lor, panonici și de alte seminții, le procurau produsele agricole.

— Au pornit spre Europa din regiunile de nord ale Chinei, supunând toate popoarele întâlnite în cale, numărând la un moment dat nu mai mult de 3. 000 de oameni. Îi supun pe alani, seminție numeroasă, de neam iranian, care locuiau spațiul dintre Don, Caucaz și Urali. La răsărit de Nistru sunt întâmpinați de ostrogoți (Greuthungi); aceștia sunt învinși și împinși spre apus; aceeași soartă o au Vizigoții (sau Thervingii), care locuiau dincoace de Nistru. Astfel cuprind tot ținutul din stânga Dunării, inclusiv Câmpia Panonică, unde își așează capitala în timpul regelui Rugilas. La 434 acesta moare și-i urmează nepoții Atila și Bleda. Atila îl asasinează pe Bleda la o vânătoare.

— Iordanes îi face lui Atila un portret memorabil: spătos, cu capul mare, nasul turtit, fața arămie, având pe cap o coroană de fier ruginită.

Contemporanii i-au atribuit celebre ziceri și porecle: Biciul lui Dumnezeu, Ciocanul lumii, „Cel care, pe unde calcă picioarele calului său se usucă iarba”. În realitate nu a fost atât de cumplit. Crescuse la curtea Imperiului Roman de Apus, aprecia elemente esențiale ale civilizației, era un remarcabil strateg și om politic, un viclean diplomat.

— Face prima expediție spre Caucaz și atacă Imperiului Roman prin Asia Mică, ajungând în anul 443 până aproape de Constantinopol, impunând tribut anual și despăgubiri; răscumpără prizonierii romani, îi primește fără plată pe cei huni. După o altă invazie, la 447, pretinde întregul ținut dintre Belgrad și Niș. La 541 are loc marea expediție în Apus, cu o armată de 600. 000 de oameni (alcătuită și din ostrogoți și gepizi). Lupta nu s-a dat, cum se credea până de curând, în

Câmpiile Catalaunice (Franța), ci mult mai aproape: la Mauriacus (Troyes). Comandantul romanilor a fost Aetius, originar din Silistra, care, la rândul său, avea contingente germanice de vizigoți, franci și burgunzi. Lupta a fost indecisă, dar a împiedicat așezarea hunilor în Apus. În schimb Atila a devastat înfloritoarea Câmpie a Padului. Leon I, prin daruri și rugăminți, îl convinge să cruțe Roma. Moare pe neașteptate în anul 453. Între numeroșii săi copii se iscă certuri. Gepizii și celelalte triburi germanice aflate sub dominația hunică se răscoală. O luptă crâncenă are loc la râul Netao, în care fiul cel mare, Elak, e înfrânt și ucis. Se zice că 30.000 de huni au căzut pe câmpul de bătaie. Rămășițele hunilor se împrăștie din Moesia până la Volga. Gepizii, neam germanic, ajung stăpânii Daciei. Mulți huni sunt asimilați, ca mercenari, în Imperiu, sub numele de „hunii albi» (Sacromontensi și fossatensi). Se știe că fiul cel mai mic, cu un trib hunic, s-a așezat în Dobrogea, iar un nepot, în Mehedinți.

— Nu se cunoaște care era limba hunilor. Deși stăpânirea lor asupra Daciei a durat vreo opt decenii, nu am moștenit nici un cuvânt în limba română. Dacă există vreo influență, nedovedită, aceasta nu putea fi decât în Oltenia. Sub forma mentalităților.

LA VREMURI TULBURI

Mulți pământeni, cu mai puțină minte și mai multă avere mișcătoare, au purces cu nechibzuință din Romania Dacică în vremea înaintașilor lui Atila. Iar aceasta s-a petrecut atât din pricina hunilor, care rar se întâmpla să calce înțelegerile încheiate cu vorba sau pecetluite cu scrisul, încă de pe vremea vajnicului Balamber, întemeietor de dinastie și înțelept conducător, care și-a condus biruitoare semințiile până la granițele răsăritene, pontice și dacice ale Imperiului Roman. Noii veniți se mulțumeau să primească tainul în cereale, nutrețuri, miere, vin, șoimi și cai, în aur și argint, atât cât îl fixaseră după așezarea corturilor în Panonia, adică a cincea parte, orânduită pe gospodării, sate, văi și ținuturi, iertând o treime, la ani de molime, secetă, inundații sau năvăliri de lăcuste. La rândul lor, garantau cu arma liniștea și avutul supușilor, aducând la ascultare pe ostrogoți, gepizi, alani sau schiri, ce se considerau îndrituiți să-și ia partea, ca neamuri federate, umblătoare și războinice, care nu arau și nu semănau, dar reprezentau, adevărata forță a armatelor hunice împotriva lotrilor, din neam ori de neam străin, ba chiar împotriva împăraților de la Vizanț, care mai jinduiau la teritoriile pierdute de peste Istru. Așadar, strămutările pripite peste Donaris, stăvilite cu spânzurători de Marele Hun, aveau alte pricini și nu s-au săvârșit cu noroc. Cel ridicat prin înțelepciunea minții, ascuțișul sabiei și tăria oștilor, devenit Biciul lui Dumnezeu, după ce din 434 până în 438 colindase cu mulțime de legiuitori, scribi și judecători necuprinsul imperiu, de la Rin la Baical, pentru a-și consolida stăpânirea, face câteva expediții de pedepsire și înfricoșare în Moesia și Iliria, îi aduce pe împărații Marcian și Teodosiu la rangul de vasali plătitori de pace cu aurul, amenințând mai întâi Ravena, apoi Constantinopole. De acum, numele lui semăna groaza. Se credea că pe unde trecea copita calului său nu mai creștea iarba. El și imensa lui oștire, disciplinată cum alta nu a mai fost pe lume, de la Alexandru Machidonul, însemnau pustiu, ruină, moarte. În închipuirea imperialilor, a supușilor lor, Atila era forța dezlănțuită a naturii, pe care nimic și nimeni nu o putea stăvili și controla. Era însăși imaginea spaimei născute din spaimă. Mai întâi era o creație a închipuirii transmisă din om în om.

Partea cea mai des lovită și mai năpăstuită a Imperiului Bizantin era cea cuprinsă între Balcani, Hemus și Dunăre, adică tocmai aceea în care căutaseră adăpost cei pribegiți fără noroc din Dacia Transdanubiană, numită când Dacia, când Asonia, cât Valahia. Dacă s-a dus veste în satele și ținuturile din care au purces despre vitregia sorții pribegiților, au răsunit peste munți și văi cântece de jale și nu au mai conținut slujbele de pomenire.

Dintre pribegi, cei dăruiți cu judecată sănătoasă, prinseră a se întoarce pe căi ocolite la vechile vetre, pentru a se bucura de liniște și ocrotire tocmai în regatul hunilor. Au orânduit și zeei câțiva ani buni, cu belșug de grâne și miere, în turme și fructe, încât, la 15 ani de la înălțarea în slavă de neam și neamuri a lui Atila, fosta provincie Dacia se repopulase într-o spomicie cu totul de mirare, ca o seminție de veche faimă, numită de acum a „asonilor” și reprezentată, la curtea Înviforaturului de pe

Tisia, de către mândrul și războinicul ei rege, Rumnuc. Garanția puterii sale și a considerației de care se bucura neamul său, întregit cu seminția numeroasă a Costobocilor, Carpilor și Dacilor Mari, era contingentul de zece mii de călăreți, stăpâni pe cei mai sprinteni cai care au păscut vreodată pășunile scitice între Volga și Tisia.

Împreună cu cei ce se întorceau la vetrele părăsite la guri de ape și pe văi de munte au prins să vină misionari, atât din Împărăția Vizanțului cât și din cea a Ravenei, ca să propăvăduiască întru Christos Răstignitul printre poporeni înclinați să se întoarcă la vechile altare. Ei se bucurau de ocrotirea lui Atila și a preoților săi, care considerau că așa cum ei se închină la Tengri, Cerul Albastru, cu toate ale sale, și alții sunt îndrituiți să se închine copacilor, pietrelor, crucii sau chipurilor zugrăvite. Datori erau doar să respecte legea, simplă și dreaptă, veche și sacră, pe care o moșteniseră și o neclintiseră prin generații înaintașii lor, lege zidită trainic în porunci:

„Să nu ucizi om nevinovat, în afara bătăliei sau a luptei drepte; să nu furi, să-i respecti pe cei bătrâni; să nu minți și să nu depui falsă mărturie; să împlinești porunca regelui și a împuterniciților săi; să nu spurci apa” și multe altele, născute dintr-o străveche înțelepciune și practică umană care a îngăduit unui popor de păstori războinici, puțin numeros, să străbată lumea cunoscută de la un ocean la altul, supunând, cu arcul și calul, numeroase seminții și popoare.

Ultimii patru ani din viața lui Atila, cel care prin voința cerului, căruia i se închina, și prin jocul sorții, pe care cu noroc o călărea, au fost anii cei mai înviforați din întreaga istorie a poporului hun, popor apărut în istorie ca o cometă pe cer, popor care a schimbat, și ar fi putut schimba, mai hotărâtor, cursul istoriei și destinul neamurilor. Romnuc, regele Asonilor, căruia după moda vremii, îi plăcea să se numească pe sine, „Rege al regilor din Romania Dacilor”, își desăvârșise creșterea și ucenicia armelor la Bizanț și Ravena; străbunicul său îmbrățișase religia creștinilor întru Cel Răstignit și e ușor de înțeles cu câtă osârdie înlesnea preoților veniți de peste Dunăre ca să se mântuiască înșiși, făcând prozeiți aici, nu departe de capitala de corturi a Regelui-Balaur, trimis de divinitate ca o pedeapsă pentru multele păcate omenești. Cum vremurile erau în cumpănă, iar el, regele, se afla în dragostea și prețuirea lui Atila, ca sfetnic și oștean, întrecut în faimă doar de Onegessius, comandantul suprem al oștirilor celorlalte neamuri, care adunau peste 500. 000 de oșteni, de Edecon, regele Schirilor, de Ardaric, regele Gepizilor și intimul lui Atila, de Valaric, regele Ostrogoților, de Alaric, regele Amelungilor, poruncile erau ascultate și poporeni prinseră să se creștineze. Romnuc domnise multă vreme, pentru astfel de vremi, și cu revărsări de noroc, încât cuvântul său avea greutate la maragrafi și duci, la staroști și judecători care, pentru a-i fi pe plac, în locul vechilor temple de piatră au înălțat cu grabă bazilici de lemn, statornice ori mișcătoare, pe roți sau tâlpici. Vechii zei ai Daciei și Romei prinseră a fi dați uitării, atât încât oamenii își mai aminteau de ei când înjurau sau blestemau cu năduf, la vremi de primejdie de jaf sau molimă, la mari cataclisme naturale. Drept e că, la munte ori în întunecimi de codri, poruncile maimarilor nu prea erau luate în seamă, căci unde nu răzbea legea

și judecata, puțini erau aceia a căror putere ajungea mai departe decât brațul lor. Dacă oamenii celui ce se numea, și era numit, Fiul Cerului, ori oamenii regelui Romunc, ai ducelui peste o țară sau ai judeului peste o vale, se încumetau prin acele rar umblate locuri, întărite, prin șir de ani ca niște cetăți de rezistență în calea năvălitorilor, o făceau doar ca să vâneze bouri, zimbri sau urși, ori să-i caute pe înțelepții ctiști, cititori în aștri și semne, care se făcuseră cunoscuți în lume încă de pe vremea vechilor daci, pentru știința și meșteșugul lor. Erau multe ținuturile unde totul rămăsese ca în urmă cu sute de ani, locuri pe unde nu se auzise de religia cea nouă care cuprinsese Imperiile, iar despre Atila și neamul său urât și înfricoșător se vorbea ca despre căpcăunii și balaurii din povești. Pe văi largi de ape și la șes, acolo unde pădurile fuseseră masiv secuite, încă de pe vremea stăpânilor romanilor, oamenii trăiau mai bucuroși în cătune risipite ici-colo printre dumbrăvi și la guri de pâraie, pregătiți ca la cel dintâi semn cu fum, corn sau bucium să se pustiiască, cu cățel și purcel, în locuri din vechime știute și întărite și nu de puține ori o făceau și acum, la vreme de liniște, dacă se arătau oamenii stăpânirii, pentru plata tainului, ori misionarii veniți în numele regelui și al Domnului. Așezările dispăreau și apăreau când ici, când colo, într-o statornică transumanță al cărei rost Romnuc, regele, ducii, juzii și taraboștii îl știau și îl îngăduiau, convinși că slujește dăinuirii, înmulțirii și propășirii neamului.

Nebănuind cât va să dureze împărăția hunilor, Romnuc și apropiații săi nu renunțaseră la legăturile tainice cu cele două imperii romane, care păreau vechi de când lumea și încă durabile. Principalul său sfetnic era Zoltes Vetraniu, marcgraf la întâlnirea Marisului cu Apele Fecioare, înrudit cu marile familii de la Constantinopole, prin mamă, iar cu regii daci, prin tată, iar acesta nu prididea să spere și să uneltească la dispariția, prematură, a lui Atila, fără de care regii federați s-ar fi revoltat, iar neamul hun s-ar fi pierdut, cum a apărut, în pustiuri de lume. La vânătoarea de zimbri și cerbi, care avusese loc mai an în Pădurile Munților cu Aur, Ogenessius, prefăcându-se amețit de cidrul de mere și strugureii ursului, a îngălat vorbe despre uneltitori bănuți și l-a pus sub îndoială, cu paloșele oțelite ale șamanilor, pe marcgraful Vetraniu, înrudit cu casa imperială. De atunci curțile marcgrafului nu duc lipsă de sclavi primiți în dar tocmai de la curtea Celui Născut din Tengri, ori de spioni instruiți la curțile din Constantinopole și Ravena.

Mai acătării îl frământă pe regele Romnuc, și nu mai puțin pe Zoltes Vetraniu, gândul că Atila, cu prilejul acelei vânători, ar fi fost vrăjit de ciuta proaspăt înapoiată de la curțile imperialilor, cu educația făcută în casele Pulcheriei, copilandra Elena, nepoata duxului Vetraniu, o frumusețe pe cale de a se împlini, așa cum alta nu a mai fost pe pământul Daciei de la Dochia încoace. De câte ori la ospete prilejuite de solii importante, Atila a făcut întrebare despre acea zeiță cu arcul, întâlnită la Izvorul Tămăduirii de la Germisara, lăsând să se înțeleagă de către Romnuc, Vetraniu și frunțașii valahi că așteaptă vârsta măritșului, vârstă îndătinată de daci, la 16 ani, iar de huni, la 13. Spionii lui Marcianus, câți au mai putut supraviețui la curtea unui rege care făcuse din spionaj o desăvârșită artă și unul dintre secretele victoriilor sale, au dus cuvânt și sfat de mare taină la urechea împăratului.

La rândul său, acesta și-a trimis la nord de Pontus Euxinus primul sfetnic la curțile regelui costobot Piroporus, unchiul dinspre mamă al Elenei, văzând în copila aceasta pronia salvării Imperiului, mâna izbăvirii lumii de „Biciul lui Dumnezeu. ”

Pe căi ocolite și pe poteci tănuite de vânători au purces într- acolo Rumnuc și Zoltes Vetraniu, luând cu ei încântătoarea zeiță, pentru sfat de mare taină, menit să schimbe istoria și soarta lumii. Spionii lui Atila le-au luat închipuite urme către peștera marelui preot citist Zoloibal, de la cetatea Sarmizegetusei. De aici urmele le-au fost făcute pierdute cărările către Monte Rossia, unde Rurrmuc anunțase o întâlnire cu preceptorii aurari. Regele Piroporus, suzeranul său, Romnuc și Zoltes Vetraniu, însoțiți de frumoasa prințesă, s-au întâlnit la Altarele Dochiei, de pe Ceahlău, unde preotul Ardalos, Zodiecarul, și preoteasa Mavida au proorocit neasemuitei fecioare. Prorocirea fu înțeleasă de Romnuc, care schimbase o privire grăitoare cu Piroporus, păstrătorul tainelor soliei de la Constantinopole, dar fu primită ca o lovitură de măciucă de către Zoltes Vetraniu, care își iubea nepoata mai mult decât viața. La rândul ei, Elena rămase buimacă, privind rătăcită la părinții ei, ca ieșită dintr-un coșmar. Nu, așa ceva nu era cu putință! Pentru o proorocire mincinoasă, înfricoșătoare, ca aceasta, au bătut atâta drum?! „Înțeleptule Ardalos și preacucernică Mavida, spuneți că nu e adevărat, că mi-ați dezlegat din semne norocul alteia, a uneia care a păcătuit de moarte împotriva zeilor și a părinților. Cel mai mare rege al lumii și al timpurilor este fiorosul Atila. Omul acesta are zece soții și e cu douăzeci și cinci de ani mai bătrân decât răposat-tatăl meu. În credința lor, a unsprezecea soție e ca un blestem, pentru el și pentru ea. De ce eu, de ce tocmai eu?! ” Lacrimile picurau din bărbia de sculptură grecească precum stropii din izvorul de munte al Dochiei, o altă fecioară sacrificată pentru neamul ei năpăstuit, sortit pieirii. O, Dochia, zee a neamului meu, nemurită în povești și balade, fă un semn, fă o minune ca să nu se împlinescă ursita! ”, implora cu lacrimi de sânge, fecioara. Atunci, părelnicul cioban ce făcea straja, nu altcineva decât întâiul sfetnic al lui Teodosiu cel Mare, ridică gluga pentru a arăta chipul unui bătrân îngrijorat și suferind, și spuse: „Copila mea, cred că chipul meu îți este cunoscut de la palatul Împărătesei Pulcheria. Am făcut drum lung să-ți aduc, ca să vă aduc, vouă, care puteți fi acum singura stavilă în calea puhoiului, ce va să șteargă de pe fața pământului lumea civilizată, mesajul și ruga Împăratului. Proorocirea este numai un joc, ca să te obișnuiești cu soarta, deși prin neam și frumusețe, prin darurile minții, ursitoarele, la naștere, ți-au văzut această menire. Înghite amarul lacrimilor și ascultă ce-ți spune, prin glasul meu, împăratul. Teodosiu a încercat să cumpere cu tezaurul imperiului viața lui Atila. Complotul a fost descoperit, pentru că regele hunilor este cel mai păzit om din lume. Mulți au plătit cu viața, iar împăratul nostru, cu umilință și aur. Capul întâiului sfetnic, pe care Teodosiu îl avea ca pe un frate, a fost dus în vas de miere la picioarele lui Atila. Știm și știe mai bine ca noi, slăvitul Romnuc, regele tău, că în curând oștile barbare, conduse de Atila, vor porni împotriva Apusului; apoi ne vine rândul. E marele vis al Hunului să facă din Orașul lui Constantin capitala hoardelor sale, iar din împărat, sclavul său. Ne știm puterile, ne cunoaștem aliații.

Vizigoții, francii, burgunzii, vandalii, norocul lui Ecius în Catalonia, sunt departe; un alt Ecius nu avem și cine știe când se va naște. În ajutorul Ravenei nu ne punem speranțe. Tu, copila mea, tu, nevinovată și nefericită copilă, tu, înger trimis pentru această cerească misie, ești nădejdea noastră și nădejdea lumii. Cine știe?! Dumnezeu e sus, vede pâraie de sânge și râuri de lacrimi și, prin tine, vrea să le pună stavilă. Cum se vor împlini toate, lăsăm să lucreze timpul, deși stăm sub semnul neiertării lui. Timpul și acești înțelepți care va să-ți fie sprijin și povață. ”

Străluminată de un gând, ca de o revelație divină, Elena și-a întors privirea către megalitul urieșesc - închipuire a Dochiei - a șters cu gest de copil lacrimile și a spus, cu glas venit de pe alte tărâmurii: „Dacă asta mi-e ursita, dacă astfel pot sluji lui Dumnezeu și lui Christos cel Răstignit pentru noi, dacă cei care mă îndrăgesc au cumpănit bine pentru neam și pentru mine, între bine și rău, primesc. Dezleagă-mă înțeleptule Ardalos, de legământul de dragoste, făcut la altarul tău, vara trecută, lui Zoltes Dios! ” „Ești dezlegată, fiica mea”! „Ești dezlegată și binecuvântată, doamna noastră, regina noastră! Așa să ne ajute Dumnezeu! “, rostiră ceilalți, într-un glas.

RAPORTUL CONSILIERILOR CONSTANTIUS ȘI LIZINIUS, ÎNSĂRCINAȚI CU RECENSĂMÂNTUL ÎN ROMANIA TRANSNISTREANĂ ZISĂ ȘI DACICĂ, ÎNAINȚAT LA 1452, ANUL BERBECULUI, LUI RUSTICUS, ȘEFUL CANCELARIEI

Măritule,

Misiunea ce ne-ați încredințat, la porunca Marelui Rege, noi, Constantius Elinul și Lizinius Brencus, nevrednici slujitori ai regatului hun de pe lângă cancelaria de evidență a bunurilor și oamenilor din țările supuse de Fiul Cerului, am împlinit-o, cu trudă, în lunile numite după calendarul roman aprilie, mai, iunie, iulie, august și septembrie, ale anului trecut și, în aceleași luni, ale anului în care, prin ocrotirea și bunătatea Marelui Han, trăim. Împuternicirea de care ne-am prevalat, întărită cu pecetea măritului Atila, a ușurat întreprinderea noastră, săvârșită după modelul chestionarului roman, elaborat de Cezar și îmbunătățit de Traianus. Rezultatele recensământului, pe domenii și capitole, sunt cuprinse în tomurile numerotate de la I la XII. Pentru a nu fura din prețiosul timp al Regelui Regilor, închinat măririi faimei neamului său, facem rezumatul tomurilor în principalele lor puncte.

Privitor la mersul lucrărilor de recensare:

- Clientelarul regatului, craiul Rumnuc din Craiva, pe Maris, a întărit, cu depeșă și trei consilieri dintre fruntașii mării-sale, împuternicirea celui născut din Tengri. Fiecare marcgraf, duce sau jude din așa zisa Țară a Dacilor ne-a pus la dispoziție trupă de călări și slujbe de grămățici, cunoscători ai așezărilor împrăștiate la guri de pâraie, pe văi de ape și în depresiuni muntoase, în luminișuri de codri și pe plaiuri înalte. Cu ajutorul lor am înregistrat de la izvoarele Tisei, urmând linia curbată ca o semilună pe la ieșirea dintre dealuri și munți a apelor numite de localnici Iza, Visio, Samus, Crisii, Maris, Tibiscum, Istru, până la vărsarea acestuia în Pontus Euxinus, iar de aici ne-am dus către vechiul Tiarantos, adică de la apus la răsărit, urcând mai apoi de la miazăzi la miazănoapte. O lămurire se cuvine, pentru că marele rege nu cunoaște decât partea dinspre soare-apune a țării numită Romania Dacică. Țara aceasta, locuită de seminția vechilor daci, devenită prin amestec o Românie, se întinde de la izvoarele Tisei, Piretului și Nistrului, pe sub Carpații Sarmatici, luând ca reper vechiul Vad al Barbarilor, până la Istru și ținuturile nord-pontice. Are 6371 de așezări, cercetate de trimișii noștri, fiecare numărând o populație de la 100 la 1000 de locuitori datofați cu tainul către stăpânii lor și regele nostru; 1060 de așezări cu peste 1000 de suflete și 73 de așezări întărite, pe care ei le numesc dave, adică târguri cu cetăți, numărând fiecare peste 3000 de suflete. Dintre ele mai importante sunt cele numite Biharea, Paioplai, Paloda, Craiva, Asonia, Brădet, Napoca, Mariseni, Berzamo, Cetatea Albă, Dava Pietroasă, Rossia, Alburnum, Arcidava, Blandiana, Germisara, Aque, Micia și mai multe altele, conduse de comiți și marcgrafi aleși de către supușii lor și întăriți în dregătorii de cancelaria Măritului Atila. Toate așezările mai mari au în subordine mici așezări numite pagusuri, cu numele

celor din care s-au fost roit, la care se adaugă calificativele: mic, mare, de sus, de mijloc, nouă, veche, pe care noi nu le-am înregistrat, ele fiind în majoritatea locuite de prisecari și păstori, care umblă cu turmele pe nebănuite drumuri, de la munte la șes, după rostuirea anotimpurilor. Mărturisim că au scăpat neînregistrate așezările întemeiate în adâncimi de codri ori în văgăuni de munte, despre care supușii comiți și juzi ai noștri mărturisesc că au știre, din auzite, fără să le fi călcat și să le fi făcut datornice vreodată. Într-o astfel de așezare am ajuns și noi când am trecut munții dinspre soare-răsare, pe la izvoarele Samusului și al Repedei, apă vijelioasă care curge pe celălalt versant de munte. Așezarea aceasta, fără de nume declarat, avea vreo cinci sute de suflete trăitoare din vânat și păstorit. Mieiu și un soi repede crescător de secară erau cultivate într-o depresiune despădurită prin secuire. Sătenii aceia își ziceau oameni liberi: despre Luminatul Fiu al Cerului nici nu auziseră și se mândreau că nu au cunoscut stăpân de la Decebal încoace. Vorbesc, măritule, acei oameni o limbă mai puțin cunoscută nouă. Se închină unor zei care prin alte părți de lume au murit demult, unuia Zamolxis, unuia Silvanus și zeiței Bendis, cu altarele vechi în bezne de păduri și pe vârfuri de munți. Sunt oameni mândri, așa cum însuși prețuiești omul, Măritul Rege, iscusiți vânători, înarmați cu suliți rudimentare, arcuri și securi. Măciuca zimțată cu aramă e arma de temut a lor. Comunică, adică țin legături cu alții, asemenea lor, pe poteci numai de ei știute. Fac negoț prin intermediari discreți, în târguri statornicite la vaduri de ape sau pe plaiuri de munte. La dava lor, de sub muntele Dochiei, am ajuns întâmplător, urmărind o turmă de bouri, când s-a făcut vânătoarea ospitalieră de către cornițele cetății Trei Izvoare. Dăm știre că oamenii aceia aninați de munte locuiau în case de lemn, îngropate pe jumătate în pământ, case trainice și călduroase, rezistente și la foc și la puhoie. Se însoțesc cu fete și flăcăi din sate izolate, ca și acesta, iar obiceiul căsătoriei se apropie de cel al Măritului Rege: soțiile și soții se cumpără de la târgurile îndătinate într-acesta. Un bărbat vrednic poate să țină mai multe soții, care sporesc neamul, tot așa cum o femeie vrednică, urâtă, dar cu zestre, poate să-și cumpere soț, ea fiind în cazul acesta capul familiei, familie care îi perpetuează și numele. Dacă Măritul va ajunge la vânătoare sau cu alte chemări prin aceste părți, să nu se mire că mulți bărbați volnici poartă numele soațelor lor: Aelenei, Airinei și tot așa.

Cornițele Ortis Dius nu prea s-a bucurat de descoperirea noastră. Asta m-a făcut să cred că dânsul și oamenii domniei sale au știre despre aceste așezări rătăcite, de la care primesc nona în animle, brânză, piei, miere și rășină, ba, la nevoie, și în oameni de oaste. Călăuza care ne-a trecut muntele, un vânător rătăcitor, pe nume Viezure, ne-a istorisit despre acel soi de așezări și de oameni lucruri care se cuvine să fie știute și de Marele Han. Așa cum spuneam, cu toții, îndeii, oamenii aceia se numesc „daci liberi”, încă de pe vremea când țara lui Rumnuc se găsea sub stăpânirea cezarilor de la Roma.

Ei alcătuiesc trei neamuri sau ramuri: Dacii Mari, viețuitori pe pământurile unde sunt apele numite de ei: Tisia, Visieu, Izia și Samusul; Costobocii și Carpii, seminții numeroase și războinice,

care, aliați cu Sarmatii, amestecați cu alanii de astăzi, au lovit de mai multe ori provincia romană Dacia și împărăția de la Constantinople. Pe vremea împăraților Marcus Aurelius, Comodus și Severus cele trei ramuri erau unite sub regi puternici ca Decibalus și Pieporus. De când neamul hun, al celui născut din Tengri, stăpânește lumea, ei trăiesc în devălmășie cu Alanii Albi, se înrudesesc prin căsătorii și frații de sânge, devenind din ce în ce mai neascultători și mai puternici. Așa cum arătam, nobile Rusticus, ei dimpreună locuiesc ținuturile cuprinse între amintitele ape și până departe către soare-răsare și septentrion, învecinându-se cu Volgarii, Poleacii și chiar cu Urușii. Unii își zic Moroșeni, alții Oseni, alții daci bârlădeni și ocinari, având și alte denumiri preluate de la vechile triburi. Important este să rețină cancelaria Biruitorului că țara lui Rumnuc, sau Dacia Osonică, e locuită, mai ales în părțile ei muntoase și greu accesibile, că pe aici sunt multe așezări mișcătoare, cu bazilici pe roți și tălpici, și cu vetre statornicite atât la munte cât și la șes, fiindcă neamurile pomenite se găsesc în calea către apus a tuturor semințiilor războinice de păstori, încă din vremurile vechi.

Un preaînvățat sfetnic al ducelui Romnuc, pe numele său Troes, explică această stare mai ales prin dese năvăliri prădalnice ale germanilor și sarmaților de dinaintea venirii semințiilor lui Atila, Nebiruitul, în Dacia și Panonia, sub regii înaintemergători Balamber, Mundzuc, Ruas și Oktar, la sfârșitul veacului trecut. Mai populată este partea de mijloc a țării acesteia, cea cuprinsă între munți, Țara de dincolo de păduri sau Transilvania, cum o numesc romanii împăraților de la Ravena și Constantinople, unde, pe lângă vetrele vechilor cetăți, s-au întemeiat, sub ocrotirea Celui Născut din Tengri, așezări înfloritoare.

Aproape toți locuitorii acestei romanii vorbesc aceeași limbă, limba asonilor sau a romanilor, pe care au deprins-o și Schirii, Ostrogoții, Gepizii și Alanii cu așezări statornicite pe aceste locuri.

Fapt de menționat, stăpâne, e că fiii și fiicele acestora fac căsătorii mixte, practică încetățenită mai ales printre fruntașii neamurilor, care, în majoritate s-au lepădat de zeii lor și, după exemplul dacilor romani, cântă în corturi și bazilici Psalmii lui David. Aflăm și facem cunoscut că doi ani la rând a colindat țara aceasta preotul Ieronimus, înțeleptul roman prețuit și răsplătit cu prietenia de Marele Han, acesta făcând mulți prozeliți și ucenici propovăduitori întru Christos. Nouă, lucrurile ni se par demne de laudă, pentru că țin într-o unire și ascultare neamurile care alcătuiesc necuprinsa împărăție a celui care ne este rege și stăpân. Drept care le-am încurajat și apreciat cu laude, ca pe un lucru care poate să ducă la ostoirea deselor ciocniri dintre daci, care se socot stăpânii acestor locuri, și ceilalți, pe care încă îi numesc „barbari» și „vinituri».

Așadar, am înregistrat aproximativ 5000 de așezări, cu o populație de peste două milioane de locuitori, majoritatea daco-geți sau înrudiți cu aceștia. Așezările aparținând altor seminții le-am înregistrat separat și ele se găsesc în tomul însemnat cu cifra XI: - Dintre acestea, peste 600 sunt întemeieri noi, necuprinse de recensământul poruncit în anul 424 de regele Mundzuc, părintele Marelui Han, iar 200 și încă ceva sunt dintre acelea care au izbutit să se sustragă recensământului și

cuventelor datorii către Rege;

— Țara recenzată, adică această Românie Transilvană, are aproximativ 1500 de nobili: tarabosti, juzi, duxi, care stau în ascultarea celui recunoscut de trimisul lui Tengri ca rege sau prim-marograf, pe numele său Roman sau Rumnuc. Aproape toți aceștia se trag din vechi și nobile familii, cu blazoane de dinaintea supunerii Daciei de către romani, și se mândresc foarte cu aceasta. Toți, ajunși la vârsta bărbăției, sunt iubitori de vânatoare, de petreceri, de femei, dar chiar nobili fiind, nu se rușinează să facă munca oamenilor de rând, aceștia din urmă fiind numiți terani și pecurari. Li se îngăduie, după datina lor, frunțașilor din os domnesc, să procreeze după plac cu fetele și femeile supușilor, supuși care cred că astfel li se face o mare cinste.

— Odraslele sunt ocrotite pe lângă curțile stăpânilor, se bucură de multe drepturi, dar nu și de acela de moștenire directă, când în familie sunt astfel de moștenitori, fie ei și nevolnici. Astfel neamul asonilor din Dacia sporește văzând cu ochii, iar eu rog pe stăpânul meu, Rusticus, să-l povățuiască pe Luminatul Han să grăbească sporul populației din necuprinsul său regat cu asemenea bune obiceiuri. Frunțașii despre care povestesc, cerându-mi iertare pentru nepermisele lungimi și lămuriri, sunt loiali suzeranului lor, cu excepția câtorva cărcotași dintre aceia învecinați și amestcați cu neamul Alanilor Albi, împlinind la soroc și întocmai obligațiile lor: strângerea și predarea tainului cuvenit, vara și toamna, alcătuirea pâlcurilor de oaste, organizarea vânătorilor regale, tainul suplimentar la ocazii cum ar fi: o nouă căsătorie a regelui nostru și a celor din familia sa, războaie, expediții de pedepsire, siguranța drumurilor și a neguțătorilor, olăcăritul și altele de felul acesta;

— Majoritatea locuitorilor României Dacice se închină unui singur zeu, pe care îl numesc Dominus Deus și Dumnezeu, fiului acestuia, pe numele său Christos, care este fiu al lui Dumnezeu cum este stăpânul nostru fiul lui Tengri, Necuprinsul Cer Albastru, dar și mamei acestuia, zeița Maria. Cultul se practică la vechile altare ale bătrânilor zei, în bazine de lemn sau din piatră, după modelul din împărăția lui Marcianus. În munți și în codri, în locuri izolate se mai practică vechi culte la altare de piatră sau pomi sacri consacrate bătrânilor zei ai neamului: Zamolxis, Silvanus, Bendis, căreia i se mai spune și Diana, Esculap, Apollo-Ler și mulți alții;

— Mai marele lor este ales anual de Sfatul Bătrânilor, la așa- zisele serbări de rugă ținute pe înălțimi. Tot atunci sunt aleși sau confirmați în dregătoriile lor juzii și duxi, care mai apoi fac închinare, conduși de Rumnuc, marelui Atila;

— Obișnuit, căsătoriile se fac după tipicul roman. Unui bărbat creștin, adică unui consacrat lui Dominus Deus, îi este îngăduită o singură femeie. Dar, în satele izolate, care nu au deprins întru totul noua credință, soțiile și soții se târguiesc și se cumpără la târgurile anuale de pe înălțimi și plaiuri de munte numite Nedei. Așa se face că bărbații îmbogățiți prin moștenire sau pradă de război țin mai multe femei, cum se obișnuiește și în neamul Marelui Han. Obiceiul e priincios, cum mai spuneam, pentru sporul de așezări și oameni. Obișnuit, familiile numeroase se despart de matcă și